

Obrona przeciwrakietowa jako narzędzie w konflikcie hybrydowym

ALEKSANDRA CIOPIŃSKA

„Hybrid threats are those posed by adversaries with the ability to simultaneously employ conventional and non-conventional means adaptively in pursuit of their objectives” reads the new definition of future NATO problems. It is more than a pure military challenge; it comprises multiple systems: political, social, cultural, legal and security. Ideological extremists, resource scarcity, economic migration, natural and human disasters, state failure – all they may cause a regional instability leading to future warfare. There is a need to take a comprehensive approach to countering these threats. Nowadays, adversaries may generate the use of high-technology to devastate enemy. Countries like Iran or North Korea have demonstrated their ability to employ advanced missiles capabilities along with illegal activity. ALTBMD is a NATO response to these threats. It is a sophisticated and effective theatre missile defence system.

Od starożytności głównym wyznacznikiem prowadzenia działań militarnych było prawidłowe rozpoznanie bieżącej sytuacji i dostosowanie do niej swoich działań. Zimnowojenna konfrontacja pozostawiła po sobie spuściznę w postaci struktur militarnych, przygotowanych do wojny totalnej i do skutecznego odstraszania. Obecnie środowisko międzynarodowe staje przed niezwykle kompleksowym wyzwaniem, jakim jest walka w tzw. konflikcie hybrydowym, co wymaga nowego, bardziej złożonego podejścia. Jego egzemplifikacji należy dopatrywać się w dokumentach strategicznych, a także w realnych działaniach Sojuszu Północnoatlantyckiego. Nowa Koncepcja Strategiczna NATO¹ ukazuje istotę rozwijania współpracy w celu zwalczania niekonwencjonalnych zagrożeń. Zarówno teoretycy, jak i praktycy zajmujący się tematyką przyszłych wyzwań dla bezpieczeństwa zgadzają się, że to, co wydarzyło się w irackich miastach, w górach Afganistanu czy na wzgórzach Libanu będzie miało miejsce także w przyszłości². Przedmiotem artykułu

¹ *Active Engagement, Modern Defence, Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Organisation*, s. 3, 5, 10; <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>

² R. Shirreff, *Unity of Purpose in Hybrid Conflict: Managing the Civilian/ Military Disconnect and ‘Operationalizing’ the Comprehensive Approach*, Chatham House, Londyn 2010 r., s. 3.

jest analiza przydatności obrony przeciwrakietowej NATO w kontekście nowych wyzwań dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Celem opracowania jest zdefiniowanie realnych zagrożeń raketowych ze strony podmiotów, które mogłyby wziąć udział w konflikcie hybrydowym.

HYBRYDOWOŚĆ ZAGROŻENIA I KONFLIKTU

Podczas gdy natura wojny nie zmieniła się, sposoby i metody jej prowadzenia, a także zwycięzania uległy przeobrażeniu. Konflikt hybrydowy, jako swoista kombinacja działań konwencjonalnych i nieregularnych, z pewną dozą asymetryczności sił i środków, znany jest od wieków³. Jak zdefiniować konflikty i zagrożenia hybrydowe⁴? Kim są ich aktorzy? Jakiej stosują metody i narzędzia działania?

W najprostszym ujęciu hybryda jest połączeniem elementów o różnym pochodzeniu i/lub strukturze. Mitologiczne stworzenia, takie jak gryfy, centaury czy harpie, były mieszkanką najlepszych cech gatunkowych swoich protoplastów, podobnie jest w przypadku hybrydowych zagrożeń. W przypadku konfliktów czy wojen, stanowią one swoistą mieszkankę najskuteczniejszych technik i metod prowadzenia działań.

W dokumencie NATO z 25 sierpnia 2010 r. „Bi-Sc Input To A New Nato Capstone Concept For The Military Contribution To Countering Hybrid Threats”, można znaleźć całą istotę zagrożeń hybrydowych dla bezpieczeństwa globalnego w XXI w. Autorzy przyjęli, że „hybrydowe zagrożenia są stawianymi przez przeciwników zdolnościami do jednoczesnego rozwijania konwencjonalnych i niekonwencjonalnych adaptacyjnych środków w dążeniu do osiągnięcia celu”⁵. Uczestnikami hybrydowego konfliktu mogą być zarówno państwa w rozumieniu tradycyjnym, w tym państwa awanturnicze (*rogue states*), jak i podmioty pozapaństwowe oraz organizacje terrorystycz-

³ Np. wojny burskie (1880-1902), konflikt brytyjsko-irlandzki (1919-1921), Francja-Viet Minh (1946-1954), Somalia (1993), Czeczenia (1995), Serbia vs NATO (1999), II wojna libańska (2006), konflikt rosyjsko-gruziński (2008). Szersze opracowanie pod kątem hybrydowości konfliktów w historii powszechnej po 1945 r.: S.J. McWilliams, *Hybrid war beyond Lebanon: lessons from the South African Campaign 1976 to 1989*, Kansas 2009 r., http://www.cgsc.edu/sams/media/Monographs/McWilliamsS_21MAY09.pdf (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴ W teorii wojen istnieje rozróżnienie pomiędzy wojną a konfliktem, ale dla jasności wywodu słowa te zostaną zastosowane jako synonimy. Zabieg ten powodowany jest stosowaniem w większości anglojęzycznych publikacji przymiotnika „hybrydowy” zarówno dla zagrożeń, jak i konfliktów, wojen, działań wojennych bez rozróżniania ich teoretycznych rozbieżności.

⁵ *Bi-Sc Input To A New NATO Capstone Concept For The Military Contribution To Countering Hybrid Threats*, 25 sierpnia 2010 r., https://transnet.act.nato.int/WISE/ACTIPT/JOUIPT/CHTKeydocu/BiSCinputf/file/_WFS/20100826_Bi-SC%20CHT%20Concept_Final.pdf (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

ne. Spektrum konfliktu jest szerokie, może wystąpić zarówno na terytorium państwowym, operacyjnym teatrze działań, oraz odbywać się w wymiarze niefizycznym. Procesy globalizacji pozbawiły zagrożenia hybrydowe politycznych granic stwarzając nowe możliwości transferu wiedzy i technologii. Narzędziem w konflikcie może być fuzja nieśmiercionośnej i śmiercionośnej broni konwencjonalnej (chemicznej, biologicznej, radiologicznej i nuklearnej – CBRN), terroryzmu, działalności szpiegowskiej, ataków w cyberprzestrzeni oraz działalności kryminalnej. Sam charakter tego typu zagrożenia może być niemilitarny (ekonomiczny, polityczny, prawny, społeczny), a także tradycyjnie militarny. Może odbywać się w szerokim środowisku, na styku różnych kultur i grup etnicznych, systemów społecznych i politycznych. Elementy składowe oraz ich granice ulegają zatarciu. Przedstawiona analiza jest bardzo wyczerpująca i wskazuje na niezwykle złożoność problemu⁶.

Zanim powstał omawiany dokument, kwestia teorii hybrydowych wojen i konfliktów została zbadana przez ekspertów militarnych. Najbardziej popularną teorię stworzył podpułkownik Frank G. Hoffman, przedstawiając zagrożenie hybrydowe jako działania symultaniczne, które adaptują i angażują mieszankę broni konwencjonalnej, nieregularnej taktyki, terroryzmu, zachowań kryminalnych realizowanych dla osiągnięcia określonych celów politycznych. Jego aktorem może być państwo, obiekt pozapaństwowy, albo ich kombinacja. Wykorzystuje on te same obszary i zdolności bojowe, co te używane w konwencjonalnym konflikcie⁷. Autor w swojej książce „Conflicts in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars”⁸ przedstawia szereg elementów działań militarnych oraz niemilitarnych, przede wszystkim działań partyzanckich. Podkreśla rolę czynnika ludzkiego i wprowadza pojęcie destrukcyjnych działań społecznych w obszarze konfliktu. W jego teorii należy dopatrywać się prób zmierzenia się z wymiarem kulturowym konfliktów. W tego typu sytuacji przeciwko sobie stają nie tylko żołnierze, ale także partyzanci (rebelianci) oraz ludność cywilna, która może opowiedzieć się za jedną ze stron. W celu zgromadzenia środków na działania wojenne, podmiot inicjujący działania zaczepne może korzystać z szeroko pojętej działalności przestępczej, w tym np. handlu ludźmi, narkotykami czy bronią. Przeciwnicy używają zarówno konwencjonalnych metod działania w połączeniu z najnowocześniejszą technologią (np. rakiętową) oraz tych

⁶ *Ibidem*.

⁷ F.G. Hoffman, *Hybrid vs. compound war*, „Armed Forces Journal”, październik 2009 r., <http://www.armedforcesjournal.com/2009/10/4198658/> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁸ F.G. Hoffman: *Conflicts in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Arlington 2007 r., http://dde.carlisle.army.mil/documents/sis/docs/Hybrid_Wars.pdf (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

niekonwencjonalnych (np. wandalizm). Jako prototyp współczesnej wojny hybrydowej autor podaje działania Hezbollahu (podczas starć w Libanie w 2006 r.). Hoffman przytacza także definicje i opinie na temat konfliktu hybrydowego autorstwa Jamesa Mattisa, wskazującego między innymi, że wojny hybrydowe nigdy nie będą charakteryzowały się „niską intensywnością”, przeciwnie, mogą przeradzać się w „ekstremalnie śmiertelne konflikty utrwalające przemoc”⁹.

John McCuen, podobnie jak Hoffman, określa konflikt hybrydowy jako „wojnę w pełnej skali, zarówno w wymiarze fizycznym jak i pojęciowym”. Autor podkreśla, że wcześniej były to zmagania z uzbrojonym wrogiem, następnie szersze zmagania dotyczące przejmowania kontroli i wsparcia na terenach walki wśród ludności cywilnej. Jego zdaniem wojny hybrydowe są kombinacją wojen symetrycznych i niesymetrycznych, w których siły interweniujące prowadzą tradycyjne operacje wojskowe przeciwko siłom militarnym wroga. Jednocześnie mają na celu zdobycie kontroli nad ludnością zamieszkującą obszar działań wojennych poprzez zapewnienie jej poczucia bezpieczeństwa i stabilności¹⁰. Russel W. Glenn przytacza słowa Johna McCuena podkreślając, że zagrożenie nie będzie jednostkowym bytem, ale kombinacją działań aktorów państwowych i pozapaństwowych. Hybrydowy przeciwnik używa całego spektrum działań, począwszy od politycznych, przez wojskowe, społeczne, aż po informacyjne. Stosowane przez strony metody mogą być zarówno konwencjonalne, jak i „partyzanckie, katastroficzne, terrorystyczne i destrukcyjno-kryminalne”¹¹.

Podsumowując przytoczone definicje, zagrożenie hybrydowe można określić jako synergiczne i destrukcyjne oddziaływanie różnych podmiotów (państwowych i pozapaństwowych), przy użyciu środków militarnych i niemilitarnych, na sfery życia społecznego, politycznego i gospodarczego. Tego typu wpływ jest kombinacją działań w wymiarze fizycznym (np. atak zbrojny) jak i ideologicznym (np. propagowanie politycznych i etycznych ekstremizmów). Urealnienie takiego zagrożenia prowadzi do konfrontacji przeradzającej się w konflikt, który ze względu na swoją dużą adaptacyjność i zmienność, doprowadza do zatarcia granic pomiędzy jego elementami składowymi. W tego

⁹ F.G. Hoffman, *How Marines are preparing for hybrid wars*, <http://www.armedforcesjournal.com/2006/03/1813952> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.). Więcej definicji i rozważań F.G. Hoffmana na temat konfliktów przyszłości w: F.G. Hoffman, *Complex Irregular Warfare: The Next Revolution in Military Affairs*, „Orbis”, s. 395-411; F.G. Hoffman, *Hybrid warfare and challenges*, „Joint Force Quarterly”, 2009 r., s. 34-48.

¹⁰ J.J. McCuen, *Hybrid Wars*, „Military Review”, marzec-kwiecień 2008 r., s. 107-113.

¹¹ R.W. Glenn, *Thoughts on „Hybrid” Conflict*, „Small Wars Journal”, marzec 2009 r., <http://www.smallwarsjournal.com/jrnl/art/thoughts-on-hybrid-conflict/> (dostęp: 17 sierpnia 2011 r.).

typu konflikcie podmioty posługują się zarówno najnowocześniejszymi narzędziami oraz tradycyjnymi formami walki i sabotażu. Jako że hybryda jest połączeniem najbardziej efektywnych cech „gatunku” należy spodziewać się, że skuteczność zadawania strat będzie bardzo wysoka.

Istotnymi elementami w poszczególnych teoriach konfliktu hybrydowego jest zwrócenie uwagi na wykorzystanie najnowszych technologii, do których zaliczyć można rakiety balistyczne, a także środki ich zwalczania¹². Hybrydowe zagrożenie oraz jego instrumenty szybko ulegają transformacji i adaptacji, co prowadzi do zmian w postrzeganiu, interakcji, a także zacierania się różnic pomiędzy tym co konwencjonalne i niekonwencjonalne¹³. Odpowiedzią na nie jest m.in. system obrony przeciwrakietowej NATO.

HYBRYDOWE ZAGROŻENIE RAKIETOWE

Termin „hybrydowe zagrożenie raketowe”¹⁴ odnosi się przede wszystkim do podmiotu, który jest gotowy użyć konwencjonalnej broni, jaką jest rakiet balistyczna, stosując przy tym kombinację aktów terroru, działań przestępczych, aktów powstańczych i tradycyjnej formy odstraszenia. Takim podmiotem może być aktor pozapaństwowy (zarówno grupa terrorystyczna jak i *stricte* przestępcza), działający w porozumieniu z państwem, mogącym wejść w posiadanie broni raketowej w celu użycia jej przeciwko innemu państwu jak i przeciwko określonej grupie osób. Synkretyczne połączenie

¹² Zob. także: M. Eaglen, *Maintaining Full-Spectrum Capabilities in an Operating Environment of Hybrid Threats: The Army's Future Requirements*, marzec 2011 r., <http://www.defenceviewpoints.co.uk/articles-and-analysis/maintaining-full-spectrum-capabilities-in-an-operating-environment-of-hybrid-threats-the-armys-future-requirements>; M. Rusling, *For the Military, a Future of „Hybrid” Wars*, wrzesień 2008 r., <http://www.nationaldefensemagazine.org/archive/2008/September/Pages/%E2%80%98Hybrid%E2%80%99Wars.aspx>; R. Wilkie, *Hybrid Warfare: Something Old, Not Something New*, grudzień 2009 r., <http://www.airpower.au.af.mil/airchronicles/apj/apj09/win09/wilkie.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

¹³ P.C. Dwyer, *NATO Experiment on Hybrid Threats – Scenario Feedback*, s. 38, <http://www.icttf.org/documents/2/68/nato-experiment-on-hybrid-threats-scenario-feedback>; Riad Kahwaji w swoim opracowaniu dotyczącym przyszłości działań wojennych przytacza nie tylko definicje konfliktu hybrydowego, ale także akcentuje przykłady używania nowoczesnych technologii (w tym raketowych) przez różne podmioty konfliktu np. Czeczenów czy Hezbollah. Zob. R. Kahwaji, *The Hybrid War: Advanced Tactics of Guerrilla Warfare and Revolts at the Digital Era*, marzec 2010 r., <http://www.shebacss.com/en/events.php?eventid=102&type=Lectures>. Więcej definicji i przykładów działań w ramach konfliktów hybrydowych: N. Freier, *Known Unknowns: Unconventional „Strategic Shocks” in Defense Strategy Development*, listopad 2008 r., <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/pub890.pdf>; E. Simpson, *Thinking about Modern Conflict: Hybrid Wars, Strategy, and War Aims*, kwiecień 2005 r., http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/0/8/4/9/4/pages84945/p84945-1.php (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

¹⁴ Pojęcie nie zostało jeszcze omówione w literaturze przedmiotu, dlatego jego definicja przysparza wiele trudności i odnosi się przede wszystkim do podmiotu, który jest w stanie użyć rakiet balistycznych w konflikcie (przy zastosowaniu także innych metod, składających się na hybrydową całość).

dwóch podmiotów pozwala na sprawniejsze działanie i rozmycie odpowiedzialności za atak. Wówczas skierowanie sankcji przeciwko konkretnemu podmiotowi jest utrudnione i mogłoby prowadzić do rozprzestrzeniania się konfliktu. Sytuacja, w której nie będzie znany agresor lub będzie kombinacją różnych powiązań i zależności, może prowadzić do destrukcji działania wewnątrz społeczeństwa, doprowadzając do powstania terytoriów wymykających się wszelkiej jurysdykcji. Taka synergia działań państw i aktorów pozapaństwowych prowadzić będzie do podniesienia intensywności konfliktu, poprzez użycie potencjalnie jednej z najbardziej śmiertelnych broni. Jednocześnie, prawdopodobne jest zastosowanie innych metod zastraszania np. ataków bombowych przy użyciu improwizowanych ładunków wybuchowych czy ataków hakerskich (cyberataki). Kolejnym problemem jest użycie rakiet balistycznych „wśród ludzi” (*among people*) a nie przeciwko konkretnym obiektom wojskowym czy infrastrukturze, co wprowadzałoby element chaosu i napięcia społecznego, charakterystycznego dla hybrydowego zagrożenia. Powstanie niestabilnej i trudnej do opanowania sytuacji, mogłoby prowadzić do rozprzestrzenienia rakiet balistycznych, także wśród takich aktorów, jakimi są powstańcy (*guerillas*). Ich bezkompromisowość i determinacja powodowałaby jeszcze większy zanik kontroli nad prowadzonymi działaniami. Hybrydowość zagrożenia raketowego, odnieść należy także do dysproporcji sił i wielkości podmiotów, które mogą użyć tego typu broni. Z jednej strony aktorem może być silne i sprawnie działające państwo, z drugiej organizacja terrorystyczna, która dzięki poparciu protektora państwowego stanie się bezpośrednim napastnikiem (asymetryczność środków i możliwości działania). Dlatego hybrydowość zagrożenia raketowego to nie tylko kompleksowość podmiotów czy terytoriów działań, ale także złożoność efektów społecznych (obywatele są przeciwko poszerzaniu arsenału raketowego państwa), ekonomicznych (niekontrolowany wybuch konfliktu może spowodować zawirowania na światowych giełdach) oraz psychologicznych (spontaniczne opowiadania się po jednej ze stron konfliktu czy masowy strach i panika).

W opublikowanym 17 maja 2010 r. raporcie tzw. grupy Albright eksperci zdefiniowali najbardziej prawdopodobne zagrożenia, do których zaliczyli zagrożenia niekonwencjonalne, takie jak atak raketami balistycznymi¹⁵. Po opublikowaniu raportu sekretarz generalny NATO poinformował, że ponad 30 państw jest w posiadaniu rakiet, które mogą być wyposażo-

¹⁵ NATO 2020: *Assured Security; Dynamic Engagement, Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO*, 17 maja 2010 r., http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_63654.htm?selectedLocale=en (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

ne nie tylko w konwencjonalne głowice, ale także mogą być bronią masowej zagłady. Niektóre z nich obecnie mogą osiągnąć europejskich miast¹⁶. Ekspertsi układający scenariusze konfliktów zbrojnych do 2020 r. wymienili następujące podmioty, które mogą brać w nich udział: Afganistan, Pakistan, Irak, Iran, Liban, Syria, Nigeria, kraje bałkańskie, kraje kaukaskie, Korea Północna, Chiny oraz Rosja¹⁷. Niektóre z tych krajów są w stanie użyć rakiet balistycznych w celu ataku na państwa Sojuszu. Poniżej omówione zostaną najbardziej prawdopodobne scenariusze.

Jednym z najczęściej przytaczanych zagrożeń raketowych jest arsenał Korei Północnej¹⁸. Od lat kraj ten testuje „rakiety”, które teoretycznie mogłyby osiągnąć terytoriów Korei Południowej, Japonii i amerykańskich baz wojskowych na wyspie Guam. Korea Północna może stać się uczestnikiem konfliktu hybrydowego, z jednej strony jako podmiot posiadający rakiet balistyczne (z głowicami nuklearnymi, chemicznymi i biologicznymi), z drugiej jako państwo w fazie upadku¹⁹. Chylenie się tego państwa ku upadkowi powoduje destabilizację społeczną, która może doprowadzić do powstania nowych podmiotów potencjalnie stanowiących nowych antagonyistów w globalnym sporze. W razie takiego konfliktu każda akcja odwetowa mogłaby eskalować konflikt, prowadząc do jeszcze większej izolacji tego kraju²⁰. Zakładając jednak, że przywódcy Korei Północnej działają w sposób przemyślany i racjonalny, kierując się realną racją stanu swojego państwa, nie należy spodziewać się ataku raketowego na kraje Europy Zachodniej²¹.

¹⁶ A.F Rasmussen, *NATO needs a missile defense*, „The New York Times”, 12 października 2010 r., http://www.nytimes.com/2010/10/13/opinion/13iht-edrasmussen.html?_r=3#38;ref=global (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

¹⁷ S. Zotti, *Patterns, trends & future force implication*, John Hopkins University, Baltimore 2009 r., <http://www.quantico.usmc.mil/download.aspx?...Future%20Warfare%20Brief%20APL> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

¹⁸ Według A.D. Rotfelda program rakiet balistycznych rozwijany przez Koreę Północną stanowi dziś najpoważniejsze wyzwanie dla bezpieczeństwa, nie tylko na Półwyspie Koreańskim, ale w skali globalnej, bo prowadzi do erozji reżimu nierozprzestrzeniania. Zob. A.D. Rotfeld, *Bezpieczeństwo międzynarodowe a kontrola zbrojeń. Nowe wyzwania – nowe zadania*, w: *Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia – koncepcje – instytucje*, red. R. Kuźniar, Z. Lachowski, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2003 r., s. 28.

¹⁹ *Failed States Index 2010*, http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

²⁰ M. Raska, *Why can't S. Korea retaliate militarily against the North?*, „The China Post”, 27 listopada 2010 r., <http://www.chinapost.com.tw/commentary/the-china-post/special-to-the-chinapost/2010/11/27/281517/p2/Why-can%27t.htm> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

²¹ Szerzej o interesach na półwyspie oraz perspektywach rozwoju wydarzeń w: *Analiza na temat obecnej sytuacji na Półwyspie Koreańskim i uwarunkowań międzynarodowych konfliktu*, styczeń 2011 r., Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, http://www.bbn.gov.pl/portal/pl/2/2747/quotObecna_sytuacja_na_Polwyspie_Koreanskim_i_uwarunkowania_miedzynarodowe_konfl.html (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

Testy rakiet – w takim ujęciu – są dobrym sposobem na przykucie uwagi opinii międzynarodowej i zdobycie wygodnej pozycji w trakcie rokowań z Koreą Południową, ale realnie nie stanowią zagrożenia raketowego wprost dla Sojuszu.

Iran jest przykładem podmiotu, który bezsprzecznie, ze względu na wielowymiarowość problemów, z jakimi potencjalny wróg musiałby się zmierzyć, może być stroną w konflikcie hybrydowym. Rządzący krajem ajatollahowie chcą uczynić z kraju potęgę regionalną, a środkiem do osiągnięcia celu jest rozwijanie technologii raketowych²². Zgodnie z irańskimi doniesieniami, państwo to jest w posiadaniu rakiet krótkiego i średniego zasięgu oraz pracuje nad pociskami interkontynentalnymi²³.

Wystrzelone z północno-zachodniego Iranu rakiety mogą dosięgnąć terytoriów południowo-wschodniej Europy i Morza Czarnego. Niektórzy eksperci uważają, że jeśli Iran będzie rozwijał broń raketową w takim tempie jak dotychczas, być może niedługo w zasięgu jego pocisków znajdą się Rzym, Warszawa, a nawet Berlin²⁴. Ze względu na hybrydowość konfliktu, nie należy zapominać o potencjale rakiet krótkiego zasięgu, które mogą dosięgać jednostek morskich państw sprzymierzonych. W lutym 2011 r. Iran zmanifestował swój potencjał w tej dziedzinie, testując raketę do zwalczania celów morskich o zasięgu ok. 300 km²⁵.

Dlaczego Iran miałyby zaatakować któreś z państw NATO? Na uwagę zasługuje konfrontacyjna i antyamerykańska polityka reżimu prezydenta Mahmuda Ahmedineżada. Nastawiona jest ona na ekspansję rewolucji szyickiej poza granice państwa. Dyktator nie godzi się na rozmowy o irańskim programie atomowym, na każdym kroku łamiąc rezolucje ONZ i wprowa-

²² *Iran Missile*, <http://www.globalsecurity.org/wmd/world/iran/missile.htm> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

²³ *Iran send missile test warning*, http://www.news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7496765.stm; *Iran przeprowadził próbę dziewięciu rakiet*, <http://www.wprost.pl/ar/133735/Iran-przeprowadzil-proby-dziewieciu-rakiet/>; P. Crail, *Progress seen in Iranian Missile Test*, http://www.armscontrol.org/act/2009_6/IranMissile; F. Dahl, *Iran test-fires medium range missiles*, „Washington Post”, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/09/27/AR2009092700863.html>; *Iran wystrzelił rakiety dalekiego zasięgu*, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7085112,Iran_wystrzelil_rakiety_dalekiego_zasiegu.html; R. Rozmus, *Iran przeprowadził testy raketowe*, <http://www.psz.pl/tekst-23570/Iran-przeprowadzil-testy-raketowe> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

²⁴ Próby odbyły się niedługo po ujawnieniu drugiej bazy wzbogacania uranu w Quam oraz tuż przed spotkaniem grupy do rozmów 6-stronnych z Iranem. P. Zychowicz, *Iran straszy Europę*, <http://www.rp.pl/artykul/308448.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

²⁵ *Iran chwali się nowymi raketami*, 8 lutego 2011 r., <http://www.tvn24.pl/0,1691993,0,1,iran-chwali-sie-nowymi-raketami,wiadomosc.html> Później pojawiły się informacje, że Iran wystrzelił także rakiety dalekiego zasięgu w stronę Morza Indyjskiego. „Wielki prorok 6” *Iran zaczyna manewry*, <http://www.tvn24.pl/12691,1708308,0,1,wielki-prorok-6-iran-zaczyna-manewry,wiadomosc.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

dzając ciągle impas w wielostronne rozmowy²⁶. Ciągłe groźby Iranu pod adresem Izraela stanowią także zarzewie potencjalnego konfliktu²⁷. Poza tym Iran, od lat znany jest jako sponsor Hamasu, Hezbollahu²⁸ i Islamskiego Dżihadu. Możliwe jest także finansowanie wojującej „braci muzułmańskiej” na Kaukazie. Trudno więc wykluczyć, że w celu osiągnięcia swego politycznego celu i umocnienia pozycji w regionie Bliskiego Wschodu, Iran może użyć broni raketowej, która będzie narzędziem w hybrydowym konflikcie.

Konflikt afgański z kolei definiowany jest najczęściej jako asymetryczny. Ale wiele cech pozwala także na nazwanie wojny w Afganistanie konfliktem hybrydowym. Talibowie wspierani przez reżim w Iranie i szkolący się w Pakistanie, mogą rozwijać zaawansowane technologie balistyczne. Już teraz posiadają rakiety dostarczane przez reżim Ahmedineżada²⁹. Niestabilna sytuacja w Pakistanie silnie powiązana jest z sytuacją u sąsiada. W przypadku niepomyślnego rozwoju wydarzeń arsenał tego kraju także może stać się śmiertelnością bronią w rękach zarówno państwa, jak i terrorystów³⁰. Niezwykle złożona sytuacja w tym rejonie, powodowana sieciami różnorodnych powiązań i zależności³¹, może doprowadzić do rozpętania wielowymiarowego konfliktu hybrydowego, którego narzędziem mogą stać się rakiety balistyczne.

Budowa systemu obrony przeciwraketowej to przeciwdziałanie w dłuższej perspektywie, a nie reakcja na już zaistniałe zagrożenie, dlatego należy także z bacznością obserwować sytuację Chin i ich stosunkowo duży poten-

²⁶ K. Hołdak, *Amerykański system obrony przeciwraketowej i jego implikacje dla Polski*, Biblioteka „Bezpieczeństwa Narodowego”, t. 1, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2006 r., s. 109.

²⁷ Iran: Zniszczymy instalacje nuklearne Izraela, <http://www.tvn24.pl/12691,1611478,0,1,iran-zniszczymy-istalacje-nuklearne-izraela,wiadomosc.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.). Więcej na temat zagrożeń dla Sojuszu ze strony Iranu w: *Iran – 30 lat po rewolucji*, Biblioteka „Bezpieczeństwa Narodowego”, t. 12, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2009 r.

²⁸ Hezbollah jest podmiotem najczęściej definiowanym jako hybrydowy. Organizacja pod wodzą Hassana Nassrallah demonstrowa wiele zdolności wojskowych typowych dla państwa, włączając w to tysiące rakiet krótkiego i średniego zasięgu. Komórki bojowe Hezbollahu cechują się dobrym zorganizowaniem i wytrenowaniem, działając na zasadach partyzanckich (na gęsto zaludnionych obszarach) przeciwko nowoczesnym siłom konwencjonalnym Izraela. Przykłady użycia pocisków balistycznych do zwalczania celów morskich (C 802) oraz „gradu” rakiet wobec Izraela w F.G. Hoffman, *Conflicts in 21st Century [...]*, s. 33-37; E. Azani, *Hizbollah: The Story of the Party of God: From Revolution to Institutionalization*, 2009 r.; C. Sultan, *Tragedy in South Lebanon: The Israeli-Hezbollah War of 2006*, 2008 r.; *Israeli and Hizbollah: An asymmetric conflict in historical and comparative perspective*, 2010 r.

²⁹ M. Smith, *Missile threat to British troops*, „The Times”, marzec 2009 r., <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article5822094.ece>; D. Walsh, *Afghanistan war logs: US covered up, fatal Taliban missile strike on Chinook*, „The Guardian”, lipiec 2010 r., <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jul/25/afghanistan-taliban-missile-strike-chinook> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

³⁰ *Missile Threat*, <http://www.missilethreat.com/missilesoftheworld/pageID.134/default.asp> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

³¹ W tym gospodarczych, kulturowych, politycznych, historycznych, ideologicznych, religijnych, informacyjnych.

cjał raketowy³². Historia i teoria wojen pokazują, że zmiany demograficzne wywołują potężne kryzysy prowadzące do wojny o przestrzeń życiową i dominację w regionie (które są przesłankami prowadzenia wojny hybrydowej). ChRL posiada bardzo rozwinięty i aktywny system balistyczny. Udoskonala i testuje rakiety ofensywne, formuje dodatkowe jednostki do ich obsługi oraz doskonali system do zwalczania wrogich pocisków. Jednocześnie rozszerza arsenał ракет zarówno krótkiego, średniego, jak i interkontynentalnego zasięgu. Tego typu zbrojenie ma zapobiec udziałowi innych mocarstw w konflikcie w strefie wpływów Chin³³. Kraj ten może być groźnym przeciwnikiem w wielu wymiarach, składających się na hybrydową całość: gospodarczych, politycznych, społecznych, informacyjnych, cybernetycznych, wojskowych³⁴. Potencjalny konflikt mógłby mieć najszersze spektrum działań³⁵ od wojny wśród cywili, przez działania *stricto* wojskowe (przy użyciu wszelkiego rodzaju wojsk) oraz użycia broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia (raket balistycznych).

Każde z wymienionych wyżej państw i współpracujących z nimi podmiotów pozapaństwowych, mógłby użyć ракет balistycznych, przyczyniając się do rozprzestrzeniania hybrydowego zagrożenia raketowego. Odpowiedzią na tego typu wielowymiarowe i hybrydowe zagrożenie może być zatem budowanie oraz rozwijanie zintegrowanego systemu obrony przeciwraketowej.

NATOWSKI SYSTEM OBRONY PRZECIWRAKIETOWEJ

Obrona przeciwraketowa wedle reguł sztuki wojennej jest adekwatną odpowiedzią na konkretne środki zaczepne nieprzyjaciela. Przywoływane często przez prof. dr. hab. Stanisława Kozieja „zmagania tarczy i miecza” czy czołgów i broni przeciwpancernej, odnoszą się także do rozwoju ракет

³² *The Threat from China*, <http://www.missilethreat.com/thethreat/pageid.245/default.asp> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

³³ *Ballistic and Cruise Threat*, „National Air and Space Centre”, kwiecień 2009 r., s. 3, 14.

³⁴ Nie ma zgody co do jednoznacznego traktowania Chin jako potencjalnego zagrożenia. Jest to kraj, który w każdym swym wymiarze jest specyficzny. Odmienne spojrzenia na to państwo i jego rolę na arenie międzynarodowej mają najwybitniejsi eksperci bezpieczeństwa międzynarodowego, czego upust dali w książkach: H. Kissinger, *On China*, Penguin Press, 2011 r. oraz A. Fiedberg, *A Contest of Supremacy*, Norton, 2011 r.

³⁵ K.C. Rohr, *Amphibious forces and sea control in South Asia*, <http://www.mca-marines.org/gazette/article/chokepoint>; F.G. Hoffman, *Hybrid Threats: Neither Omnipotent Nor Unbeatable*, „Orbis”, 2010 r., <http://www.lifelong.ed.ac.uk/OAC2010/archive/Hoffman%202010%20Hybrid%20Threats.pdf>; F.G. Hoffman, *Hybrid Threats: Reconceptualizing the Evolving Character of Modern Conflict*, „Strategic Forum”, kwiecień 2009 r., http://www.ndu.edu/inss/docUploaded/StrategicForum_240.pdf (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

i systemów ich zwalczania³⁶. Technologiczne znaczenie środków przenoszenia broni nuklearnej jest coraz większe i niezaprzeczalnie będzie rosło, dlatego tak istotnym jest wprowadzanie efektywnych rozwiązań mających je zwalczać. W takiej sytuacji usprawiedliwione jest budowanie systemu przeciwdziałającemu rosnącemu zagrożeniu (także zakładając, że sam fakt jego istnienia będzie odstraszał).

Dowództwo do spraw Transformacji NATO (ACT) na spotkaniu w Ankarze w 2010 r., postanowiło omówić „eksperyment teoretyczny” dotyczący zagrożenia hybrydowego. Jego wyniki mają doprowadzić do wypracowania mechanizmów i narzędzi pozwalających zmierzyć się z niekonwencjonalnym konfliktem³⁷. Poniżej przedstawiono elementy składowe hybrydowych zagrożeń, m.in. proliferację rakiet balistycznych.

PRZYKŁADY ZAGROŻEŃ HYBRYDOWYCH

Wymiar globalny:

- pogorszenie się światowej koniunktury gospodarczej;
- wyzysk społeczeństw pozbawionych praw obywatelskich;
- rywalizacja/konflikt o surowce naturalne;
- dostęp do i zabezpieczenie kluczowych rynków;
- bezpieczeństwo infrastruktury;
- proliferacja rakiet, broni masowego rażenia i technologii;
- kradzież wrażliwych danych i własności intelektualnych;
- przestępstwa transnarodowe.

Europa:

- rywalizacja potęg gospodarczych;
- nierówne ożywienie gospodarcze;
- bezpieczeństwo energetyczne;

³⁶ Na temat definicji i sposobów działania obrony przeciwrakietowej w: B. Zdrodowski, *Obrona przeciwrakietowa*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1999 r.; P. Pacholski, *Proliferacja rakiet balistycznych i rozwój systemów obrony przeciwrakietowej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2004 r.; P. Pacholski, *System obrony przeciwrakietowej: rozwój i znaczenie*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Toruń 2003 r., M. Marszałek, *System obrony przeciwrakietowej: geneza, stan aktualny oraz perspektywy rozwoju*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009 r.; M. Kaczmarzski, *Obrona przeciwrakietowa Stanów Zjednoczonych i jej implikacje międzynarodowe*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2004 r.; M. Malec, P. Durys, P. Pacholski, *NMD. Amerykański system obrony przeciwrakietowej*, Wydawnictwo A. Marszałek, Warszawa 2001 r.; także opracowania i skrypty S. Kozieja, dostępne na: <http://www.koziej.pl>

³⁷ *ACT Sees Progress on Countering Hybrid Threats Concept*, 15 czerwca 2010 r., <http://www.act.nato.int/multimedia/archive/41-top-headlines/464-act-sees-progress-on-countering-hybrid-threats-concept>; <http://transnet.act.nato.int/WISE/CollaboCat/Transformal/ACTIPT/JOUIPT> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

- terroryzm;
- bezpieczeństwo nuklearne;
- zmiany demograficzne;
- stosowanie i zwalczanie zagrożeń cybernetycznych;
- obrona przeciwrakietowa i zwalczanie proliferacji.

Azja Północno-Wschodnia:

- konfrontacje pomiędzy głównymi potęgami;
- upadające kraje;
- proliferacja rakiet i broni masowego rażenia;
- organizacje ekstremistyczne;
- rywalizacja potęg gospodarczych;
- stosowanie i zwalczanie zagrożeń cybernetycznych.

Azja Południowa:

- rywalizujące/wschodzące potęgi gospodarcze;
- proliferacja rakiet i broni masowego rażenia;
- walka z bojownikami;
- terroryzm;
- konflikty graniczne.

Azja Południowo-Wschodnia:

- wschodzące potęgi gospodarcze;
- rywalizacja gospodarek strategicznych;
- stosowanie i zwalczanie zagrożeń cybernetycznych;
- rozwój systemów *anti-access*³⁸;
- konflikty na tle religijnym;
- walka z rebeliantami;
- terroryzm;
- niezdolność do kontroli granic.

Afryka:

- terroryzm;
- walka z rebeliantami;
- państwa upadłe;
- obszary niemożliwe do opanowania;
- zagrożenia transnarodowe;
- wyzysk stosowany przez podmioty państwowe i niepaństwowe;
- zmniejszająca się pomoc zagraniczna.

³⁸ Systemy uzbrojenia i taktyka ich stosowania, które spowalniają albo przeciwdziałają wejściu wojsk przeciwnika na dane terytorium lub obszar działań wojennych.

Bliski Wschód:

- walka z bojownikami;
- niestabilne rządy;
- proliferacja rakiet i broni masowego rażenia;
- konfrontacje pomiędzy głównymi potęgami;
- zagrożenia związane z dostawą energii;
- konflikty na tle religijnym;
- dysproporcje gospodarcze.

Ameryka Północna:

- rywalizacja wschodzących gospodarek;
- słabnące ożywienie gospodarcze;
- bezpieczeństwo energetyczne;
- terroryzm;
- zagrożenia graniczne / transnarodowe;
- zwalczanie systemów *anti-access*;
- stosowanie i zwalczanie zagrożeń cybernetycznych;
- obrona przeciwrakietowa i walka z proliferacją.

Ameryka Południowa:

- rodząca się walka z bojownikami;
- handel narkotykami;
- obszary niemożliwe do opanowania;
- boliwarianizm;
- neomarksizm;
- możliwa proliferacja rakiet i broni masowego rażenia.

Źródło: LTC B. Tourneur, 2011 Countering hybrid threats experiment³⁹, Final Planning Conference, Strategic Background, 9 marca 2011 r.

W celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu rakiet balistycznych, także przez podmioty biorące udział w konflikcie hybrydowym, budowana jest tzw. tarcza antyrakietowa, która działa nie tylko defensywnie, ale stanowi ważny element odstraszania (*deterrence*). Na szczycie w Lizbonie w 2010 r. przywódcy państw Sojuszu uzgodnili, że będą rozwijać system obrony przeciwrakietowej w postaci Wielowarstwowej Obrony Przeciwrakietowej Teatru Działań (*Active Layered*

³⁹ <http://www.ictf.org/documents/2/61/nato-hybrid-threats-experiment-background-briefing?PHPSESSID=6027ec59bb3fdc1953ac7f2974807a5b> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

Theatre Ballistic Missile Defence, ALTBMD)⁴⁰. Program ten został opracowany już w 2005 r. w celu zintegrowania w jeden system potencjałów obrony przeciw-rakietowej teatru działań poszczególnych państw NATO tak, aby w realny sposób móc rozlokować jego elementy w warunkach bojowych⁴¹. Ma także doprowadzić do powstania centrum dowodzenia obroną przeciw-rakietową, w której skład będą wchodzić sensory i elementy przechwytyjące poszczególnych państw członkowskich. System ma chronić natowskie siły reagowania (NRF) przed raketami balistycznymi o różnym zasięgu⁴². 27 stycznia 2011 r. ogłoszony został pierwszy sukces systemu, polegający na zintegrowaniu systemów dowodzenia w obszarze teatru działań⁴³. Całkowitą zdolność operacyjną system ma osiągnąć w latach 2015-2016 (zdolność do chronienia większych obszarów powyżej 3 tys. km)⁴⁴. ALTBMD może chronić obszary średniej wielkości, przede wszystkim przed raketami średniego i krótkiego zasięgu w końcowej fazie lotu. Jest on zwany systemem systemów, chociaż w obecnym kształcie nie jest zdolny do przechwycenia pocisków we wszystkich fazach lotu. Elementy składowe systemu pochodzące z poszczególnych krajów będą testowane pod względem interoperacyjności oraz efektywności. ALTBMD ma być najbardziej wyrafinowanym systemem tego typu na świecie. W skład ALTBMD mają wchodzić⁴⁵:

3C (*Command, Control, Coordination*)

- na poziomie strategicznym: Bi-SC AIS (*Bi-Strategic Commands Automated Information System*);
- na poziomie operacyjnym: NGCS (*NATO General Purpose Communications System*);
- na poziomie taktycznym: ACCS (*Air Command and Control System*).

⁴⁰ *Allied leaders agree on NATO Missile Defence system*, 20 listopada 2010 r., http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_68439.htm?selectedLocale=en (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴¹ Szerzej o powstaniu natowskiego systemu, w: T. Pagueciewicz, *System obrony przeciw-rakietowej Stanów Zjednoczonych (BMDS) a plany i struktury poszczególnych państw członkowskich oraz całego NATO*, s. 420-423, w: M. Chorośnicki, A. Gruszcak (red.), *Wpływ tarczy antyrakietowej na pozycję międzynarodową Polski, Konsekwencje umieszczenia systemu obrony przeciw-rakietowej Stanów Zjednoczonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008 r.

⁴² *Countering Weapons of Mass Destruction*, http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_08/20090824_weapons_mass_destruction2008-e.pdf (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴³ *NATO achieves first step on theatre ballistic missile defence capability*, 27 stycznia 2011 r., http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_70114.htm?selectedLocale=en (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴⁴ *Missile defense*, 19 kwietnia 2007 r., <http://www.nato-otan.org/docu/pr/2007/p070418e.pdf> – z informacji zawartych w broszurach ALTBMD PO wynika, że w 2011 r. (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴⁵ Poniższe opracowanie opiera się na prezentacjach Michaela Billarda i Davida Kiefera z 2009 r. oraz informacjach ze strony Rady Atlantyckiej: <http://www.acus.org/content/active-layered-theatre-ballistic-missile-defence-altbmd-programme> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

Interceptory:

- I faza lotu – *Airborne Laser* (ABL) USA;
- II faza lotu – bazowanie naziemne THAAD (*Terminal High Altitude Area Defense*, USA); bazowanie morskie ACCS BMD (USA);
- III faza lotu – bazowanie naziemne: PATRIOT (Niemcy, Holandia, Grecja, Hiszpania, USA), MEADS (*Medium Extended Air Defense System*, Niemcy, Włochy, USA)⁴⁶, SAMP/T (*Sol-Air Moyenne Portee/Terze*, Francja, Włochy); bazowanie morskie: HORIZON (Włochy), ADCF (*Air-defense Command Frigates*, Holandia), F-108 (Hiszpania).

Czujniki:

- bazowania kosmicznego: DSP, SNIR& MISS, (USA);
- bazowania naziemnego: FAD (Niemcy), TPSTT (Włochy), MJR (Francja), FADR/DADR (Polska), mobilne sensory ACCS (NATO);
- bazowania morskiego: AEGIS BMD (USA), HORIZON (Francja, Włochy), ADCF (Holandia), F-100 (Hiszpania), F-124 (Niemcy); umieszczone na pokładach samolotów: ABL (USA), Airborne IR (Niemcy)⁴⁷.

Taki kształt systemu powinien pozwolić na zwalczanie rakiet balistycznych o krótkim i średnim zasięgu do 3 tys. km⁴⁸.

Mimo technologicznych możliwości zwalczania rakiet o różnym zasięgu w przypadku konfliktu hybrydowego, najistotniejsza jest współpraca, która pozwoli na wykrycie zagrożenia. Rakiety krótkiego i średniego zasięgu są łatwiejsze do ukrycia, dlatego najważniejsza jest współpraca wywiadowcza, która pozwoli na wykrycie wyrzutni, środków naprowadzania oraz samych pocisków. Aby system był w pełni sprawny, potrzebna jest kooperacja także z sojusznikami i partnerami NATO, również takimi jak Rosja.

⁴⁶ Strony wycofały się z finansowania systemu. Przewidywany koniec systemu MEADS ma nastąpić w 2013 r., *Koniec MEADS*, Raport WTO, luty 2011 r., <http://www.altair.com.pl/start-5841> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴⁷ M. Billard, *Missile Defence after the Bucharest NATO summit: European and American perspectives. Session III: What the transatlantic community can do together to defend itself Linking US MD with NATO ALTBMD*, http://www.data.idnes.cz/.../A080703_R00_BILLARD_-_PREZENTACE.PDF; ALTBMD Home, <http://www.tmd.nato.int/> (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

⁴⁸ *Missile defense*, grudzień 2010 r., http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49635.htm (dostęp: 3 sierpnia 2011 r.).

PODSUMOWANIE

Zgodnie ze słowami Carla von Clausewitza, także każdy obecny konflikt jest wciąż instrumentem realizacji pewnej polityki. W erze globalizacji zakres narzędzi używanych do realizacji partykularnych interesów jest coraz szerszy. Obecne konflikty są wielowymiarowe, nierzadko zawierają w sobie pierwiastki konfliktu transnarodowego, umiędzynarodowionego, wojny domowej oraz działań terrorystycznych i kryminalnych. Ich złożoność wymaga nowej definicji – konfliktu hybrydowego. Jego podmioty mają dostęp do najnowszych technologii, w tym balistycznych, dlatego istotne jest rozwijanie narzędzi ich zwalczania w postaci obrony przeciwrakietowej. NATO jako organizacja kolektywnej obrony musi posiadać zdolność do elastycznego i kompleksowego reagowania na zaistniałe zagrożenia. Umiejętna ich identyfikacja i definicja pozwoli wypracować metody i narzędzia, które będą działały prewencyjnie i odstraszająco. W obecnej sytuacji przykładem efektywnego narzędzia, które mogłoby działać na więcej niż jednym froncie i być skuteczne także jako element odstraszający, jest natowska połączona obrona przeciwrakietowa.